

Vode Jugoistočne Azije i Indijskog oceana sve zasićenije pomorskim snagama

Na području Indokine već godinama bijesni rat. On se proširuje novim upadima agresivnih snaga SAD iz J. Vijetnama. Laos je četvrta zemlja koja je za posljednjih šest godina postala žrtva agresije na prostoru jugoistočne Azije (što nije predmet ove informacije). Podaci u inostranoj vojnostručnoj štampi ukazuju na to da vojnopomorske snage zemalja tog područja, kao i prisustvo flotnih snaga sila van tog regiona, obilježavaju neke karakteristike kretanja u tom dijelu svijeta u kojem se na razne načine sukobljavaju interesi dviju supersila. U njihove odnose sve se više ubacuje još jedna »nepriznata« supersila (NR Kina), kao i sve jače osjeća prisustvo Japana, zemlje sa najdinamičnijim razvojem u suvremenom svijetu. Na golemim vodenim prostranstvima jugoistočne Azije i Indijskog oceana postoje veoma veliki vojnopomorski potencijali. Oni na određeni način odražavaju složenost i tendencije razvojnih predjela zemlje karakterističnih po nepreglednim prostranstvima, po dubokim društvenim i političkim promjenama u toku II SR, a naročito posljednjega.

Ako uslovno podijelimo osnovne pomorske snage ovih područja u pet različitih grupa dobićemo bar donekle sliku o njihovom brojčanom odnosu, nekim karakteristikama i tendencijama razvoja, kao i njihovoj mogućoj upotrebi u ratu. (Tako bi npr. u prvu grupu ušle pomorske snage NR Kine i DR Vijetnama; u drugu zemalja članica SEATO pakta (Filipini i Tajland)*; u treću grupu bi mogle ući Formoza, J. Vijetnam, Malezija, Kambodža i Laos; četvrtu grupu bi sačinjavale nesvrstane zemlje Indonezija, Burma i Indija i petu pomorske snage onih država koje inače ne pripadaju tom području, ali su u njemu prisutne (Australija, Novi Zeland, Japan, SAD, SSSR i V. Britanija). Navešćemo neke karakteristike flotnih snaga za svaku grupu.

(1) NR Kina i DR Vijetnam ukupno raspolazu sa 789 ratnih brodova (od toga NR Kina ima 700 brodova, među kojima 4 R, 15 Fr, 30 P, 8 RC, 150 TC i 84 TOP). Njena RM ima 141.000 ljudi (16.000 u vazdušno-pomorskim i 28.000 u desantnim snagama) i 120.000 tona brodova u operativnoj službi (isključujući pomoćne brodove). Pretežno su to zastarijeli brodovi sa malim mogućnostima u pogledu PVO i PPO. Kina modernizira flotu, ali je teško pretpostaviti da će u bližoj budućnosti biti u stanju da izvrši kvalitetniju promjenu snaga, kako s obzirom na dosta ograničene vlastite brodograđevne kapacitete, tako i s obzirom na to da je njena glavna pažnja usredsređena na jačanje kopnene vojske i nuklearnih potencijala. Ratna mornarica DR Vijetnama ima oko 49 brodova u operativnoj službi (oko 3.500 tona) i 2.500 ljudi. Jedna od karakteristika za većinu brodova ove mornarice je ta da su osposobljeni za efikasnu PVO (npr. na TC skidaju torpedne aparate da bi ih ojačali artiljerijom), kako bi što više pridonijeli obrani zemlje od vazdušnih napada SAD. Nema znakova da u dogledno vrijeme predstoji modernizacija ili jačanje snaga ove RM, koja, kao što je poznato, učestvuje u organizaciji transporta i snabdjevanja (putem đunki) FNO u J. Vijetnamu u borbi protiv agresije SAD.

(2) Ova grupa, kad se razmatraju samo snage Filipina i Tajlanda, ima ukupno oko 40.000 tona pretežno zastarijelih ratnih brodova. Interesantno je napomenuti da se u sastavu obih snaga nalaze četiri hidrokrilna broda naoružana topom od 20 mm i jednim torpedom. Ove RM čine napore u pogledu modernizacije snaga nabavkom novih topovniča, eskortnih i pomoćnih brodova, kao i uvođenjem projektila more-vazduh u naoružanje brodova.

(3) U ovoj (trećoj) grupi odskaje RM Formoze. Ima 180 brodova (8 R, 10 Fr, 14 ML, 2 TC, 1 TOP, 23 PBR) sa 140.000 tona (pretežno ustupljenih od SAD). U razvoju ove RM sve je uočljivije da se Čang Kaj Šek morao odreći

pomisli da se vrati (iskrca) na kontinentalni dio NR Kine. Što se tiče Laosa, on posjeduje nekoliko manjih brodova (čamaca) za patrolnu službu i iskrcavanje na rijekama. Sajgonska marionetska RM sa oko 15.500 tona ratnih brodova (6 Fr, 3 ML, 40 TOP) sa preko 500 naoružanih đunki i još većim brojem naoružanih čamaca, pokušava da vrši kontrolu obalne i riječne plovidbe uz podršku i pomoć snaga SAD. Zahvaljujući toj pomoći i tzv. vijetnamizaciji rata ona stalno dobija novu tehniku i povećava brojno stanje. Kambodža ima oko 2.500 tona ratnih brodova (čamaca) (2 TC, 1 TOP, 2 PBR, 54 des.). Malezija ima 11.500 tona ratnih brodova i to pretežno modernih (2*Fr, 8 ML, 4 TC, 24 PBR).

(4) U ovoj grupi odskaje RM Indonezije sa 140.000 tona ratnih brodova, dobrim dijelom modernih, (1 K, 7 R, 14 Fr, 6 P, 20 ML, 12 RC, 31 TC, 13 TOP, 24 PBR). Ova mornarica ima poteškoća oko održavanja ovih snaga naročito s obzirom na to što je pretežni dio ratnih brodova nabavljen u SSSR. U sastavu burmanske RM nalazi se 38 ratnih brodova namijenjenih za dejstva uz obalu i na rijekama. Indija bilježi sve brži razvoj RM (1 NA, 2 K, 6 R, 11 Fr, 4 P, 6 ML). U brodogradilištu u Bombaju gradi fregate, a očekuje se izgradnja podmornica i lakih borbenih brodova.

(5) U ovoj grupi relativno najbrži razvoj pomorskih snaga zabilježio je Japan. U proteklih 15 godina on je razvio RM od 140.000 tona. Od toga 105.000 čine borbeni ratni brodovi. Treći flotni program ove zemlje, čija se realizacija predviđa do kraja ove godine, uključuje izgradnju jednog projektilskog razarača, dva razarača opremljena helikopterima, jedanaest fregata, osam podmornica i više pomoćnih brodova u ukupnoj nosivosti od oko 50.000 tona. Prema informacijama iz sovjetske štampe sve se češće registrira nadletanje japanskih aviona i helikoptera nad sovjetskim trgovačkim i ribarskim brodovima u vodama Tihog oceana. U toku je i jačanje ratnih mornarica Australije (sa 136.000 tona; 1 NA, 9 R, 9 Fr, 4 P, 8 ML) i Novog Zelanda (sa 20.000 tona; 5 Fr, 3 ML, 1 PBR).

Računa se da se u tom dijelu svijeta nalazi i oko 750 ratnih i pomoćnih brodova SSSR, te oko 250 brodova SAD (VII flota) i oko 30 brodova V. Britanije. (O strukturi i zadacima i mogućnostima flotnih snaga ovih sila već je pisano u više navrata).

Kada je riječ o pomorskim snagama supersila onda je za SSSR karakteristično naglo jačanje pomorske moći i razvoj tzv. raketne RM, dok se flotne snage SAD odlikuju pokretljivošću i uvježbanošću (na ratnom poligonu u Vijetnamu). Pored toga, činjenica da konzervativna vlada V. Britanije ne želi odstupiti od tzv. politike istočno od Suez i da SAD u jačanju pomorskih snaga Japana vide podršku i za svoje pozicije u odnosu na podijeljene snage SSSR i NR Kina, što sve samo može ohrabriti snage agresije u SAD da srljaju u nove avanture na tom dijelu svijeta, već zahvaćenog teškim ratom. Najnovija agresija na Laos jedan je od dokaza u tom smislu. Taj lanac opasnosti po svjetski mir spaja dva uzavrela ratna žarišta Bliski Istok i J. Vijetnam. Naime, agresija Izraela u »šestodnevnom junskom ratu« (1967.) presjekla je tok plovidbe Sueskim kanalom. On je zatvoren. Važan tok svjetske plovidbe morao je da zaobilazi Afriku. Iz tih i nekih drugih razloga, naročito s obzirom na oslobodjenje čitavog niza zemalja Azije i Afrike i velike revolucionarne promjene na tim kontinentima, Indijski ocean, taj ključ za sedam mora* dobija sve izrazitiji značaj, privlači interese supersila a time i njihovih pomorskih snaga.

* Ove zemlje sa SAD, Francuskom, V. Britanijom, Pakistanom, Australijom i Novim Zelandom čine SEATO.

Sve su češće međusobne optužbe SSSR i SAD o tome da jedna odnosno druga strana političkim, ekonomskim uticajem, i naročito sve češćim prisustvom dijelova vlastitih flotnih snaga, vrši militarizaciju tog područja, želi da zagospodari jednom ili više stratejskih tačaka kojima se drže u rukama što veći broj od sedam ključeva Indijskog oceana, za kojeg je admiral A. T. Mehen svojevremeno tvrdio, da onaj tko kontrolira Indijski ocean, da taj gospodari Azijom (historija je tu činjenicu u dobroj mjeri potvrdila u odnosu na ranije gospodarstvo V. Britanije). Pored niza vojnih saveza imperijalističkih snaga (NATO, CENTO, SEATO, ANZUS) i prisustva flotnih snaga SAD, V. Britanije i njihovih saveznika u tom području, sve je veće i značajnije prisustvo i flotnih snaga SSSR i to onih najmodernijih i najkvalitetnijih, pretežno brodova naoružanih raketama. Međutim, SSSR je tu sve više prisutan i svojom trgovačkom flotom (u 1970. godini od oko 15.000 brodova koji su obišli Rt dobre nade oko 3.900 je vijalo zastavu SSSR). Ratni brodovi ove zemlje svraćaju u luke na ovom području (Adeh, Berbera, Mogadiš, Singapur). Oni su u toku 1969. i 1970. godine učinili oko 50 posjeta lukama 16 raznih pribrežnih zemalja Indijskog oceana. Umjesto britanske avio-baze na Sokotri (na ulazu u Adenski zaljev) tu je sada uporište SSSR. Sve veće ekonomsko, političko i vojno prisustvo SSSR na tom području žele da otežaju SAD i V. Britanija na razne načine. U cilju kontroliranja, kako sami ističu »sovjetskog prisustva u Indijskom oceanu«, oni su otpočeli izgradnju avio-baze na atolu Dijego Garsija, na oko 1.200 milja južno od kopna Indije. Prema ocjenama vojnih stručnjaka na tom atolu biće instalirani radio i radarski uređaji i uključeni u radarski sistem, koji teče od baze SAD u Etiopiji do baza na Filipinima. Pored toga, predviđa se i mogućnost da se tu razvije i baza za lansiranje interkontinentalnih projektila. Istovremeno V. Britanija radi na razvoju vojnog saveza u koji bi pored nje ušli Australija, Novi Zeland, Singapur i Malezija (tzv. mini SEATO). Na drugoj strani vlada V. Britanija otvoreno favorizira i podupire rasistički režim u Južnoj Africi. (Poznato je da je to bio jedan od osnovnih kamena spoticanja na nedavnoj konferenciji Komonvelta) i da su nesvrstane zemlje, članice te zajednice, zaprijetile izlaskom iz nje ako V. Britanija nastavi ovu opasnu igru. Činjenice ukazuju, međutim, da takvu ulogu Južne Afrike priželjkuju i krugovi iz NATO. Za račun ovog vojnog saveza u toj zemlji rade tri komandno-obavještajna centra (Velvis Bej, Simonstaun i Durban) odakle se prati kretanje svakog broda, posebno trgovačkih i ratnih brodova SSSR,

na putu oko krajnjeg rta Afrike. Južna Afrika raspolaže sa dosta modernom RM (2 R, 3 Fr, 3 P, 2 RE, 11 ML, 3 TOP i 2 desantna broda), koja očito sve više ulazi u igru za interese imperijalističkih snaga na Zapadu.

U »Bijeloj knjizi« u kojoj se proklamira odbrambena politika V. Britanije za 1971. godinu, podvlači se »da će se pružati puna podrška organizacijama kao što su CENTO i SEATO« (jasno, uz puno ispunjenje svih obaveza i kao članice NATO) i potvrđuje se spremnost da se istočno od Sueca zadrže pomorske snage (5 razarača ili fregata, bataljon mornaričke pješadije sa ojačanjima, zatim vazduhoplovne snage), »te ne bi trebalo isključiti ni prisustvo u tom području jedne podmornice lovca na nuklearni pogon«. U ovom vladinom dokumentu se kaže: »da je britanski doprinos za sigurnost jugoistočne Azije predviđen u iznosu od oko 5 do 10 milijuna funti godišnje«.

Na Indijskom oceanu sve više dolazi do konfrontacije pomorskih snaga supersila. Poznato je da prisustvo ratnih flota stranih zemalja sa pozicije sile u vodama drugih suverenih država u današnjim uvjetima krije ozbiljne opasnosti po njihovu slobodu i po mir u svijetu. U vojno-stručnom pogledu vrijedno je zapaziti one tendencije razvoja vojno-pomorskih snaga koje ukazuju na akcentiranje značaja malih brzih brodova velike vatrene moći; njihovo naoružavanje raketama i artiljerijom za tučenje ciljeva na površini mora i u vazduhu.

Posebno je, međutim, zabrinjavajuće pitanje agresivnog nastupanja snaga VII flote SAD (prisustvo amfibijskih snaga i udarnih nosača aviona VII flote kraj vijetnamske obale u visini 17. paralele) februara 1971. godine uporedo s invazijom na Laos, njena dejstva u vodama Indokine, njeni pritisci i dejstva protiv DR Vijetnama i što je najbitnije od kakvih sve posljedica takva igra vatrom može dovesti.

* Rt dobre nade spaja Indijski i Atlantski ocean; tjesnac Bab al Mandap predstavlja vrata za Crveno more; Malajski prolaz razdvaja jugoistočnu Aziju od Indonezije (Oceanije i Australije) i dva oceana Indijski i Tihi ocean; južna obala poluotoka Arabije i Persijskog zaljeva na prilazu su dragocjenih nalazišta nafte.
brana, PPO — protivpodmornička odbrana.
Objašnjenje kratica

NA — nosač aviona, K — krstarica, R — razarač, Fr — fregata, P — podmornica, TČ — torpedni čamac, TOP — topovnjača, PBR — patrolni brod, ML — minolovac, Des — desantni brod, PVO — protivavionska od-

